

Eseu despre criticismul junimist

Scrie un eseu de 2 - 3 pagini despre criticismul junimist. Ilustrarea ideilor exprimate in eseu se va face prin referire la unul dintre studiile critice de referinta ale lui Titu Maiorescu si la ideile exprimate in texte literare si / sau nonliterare studiate, semnificative pentru directia culturala si literara promovata de Junimea.

Junimea a fost o grupare literar-culturala infiintata la jumatatea secolului al XIX-lea, care a dat nastere unui curent de idei numit junimism. Activitatea Junimii a reprezentat un moment de efervescenta creatoare, sustinuta de un spirit critic remarcabil, impunandu-i in viata culturala pe scriitorii care au transformat aceasta perioada in epoca marilor clasici. Aparitia gruparii, in 1863, a fost rodul initiativei a cinci tineri, intorsi de la studii din strainatate: Titu Maiorescu, Theodor Rosetti, Vasile Pogor, Iacob Negruzzi si Petre Carp. Titu Maiorescu devine mentorul gruparii, impunandu-se prin exigenta, prin cultura vasta si prin corectitudinea si obiectivitatea aprecierilor critice: "A introdus exigenta in literatura. [] A fost modern in gandire." (Ioana Parvulescu) Fara a lua forma institutionala a Societatii Academice Romane, intemeiata aproximativ in aceeasi perioada la Bucuresti, gruparea ieseana a fost, mai mult decat o societate culturala, o comunitate de spiritualitati calauzite de aceleasi principii.

Evolutia gruparii cuprinde mai multe etape, care ilustreaza evolutia de la entuziasm la maturitatea aprecierilor referitoare la fenomenul cultural romanesc.

Prima etapa, desfasurata intre 1864 - 1874, este aceea a stabilirii principiilor calauzitoare de lucru, membrii gruparii dovedind o larga deschidere, fiindca deviza lor era intra cine vrea, ramane cine poate. Este perioada in care se tin prelectiuni populare, pe teme literare, estetice, lingvistice, filozofice. tinute intr-o forma academica, aceste prelegeri au avut rolul principal de a educa gustul publicului. Este perioada in care se afirma spiritul oratoric. Modelul de discurs pe care il impune Titu Maiorescu, atitudinea oratorului si arta compozitiei discursului instituie o traditie, care va fi continuata in generatiile ulterioare.

Tudor Vianu observa ca unele dintre cele mai cunoscute opere ale junimistilor apartin disertatiei filozofice, fiind construite dupa modelul micilor tratate morale ale antichitatii si ale clasicismului francez. Asadar, "disertatia filozofica este una dintre categoriile cele mai izbitoare pe care Junimea le introduce in literatura noastra" (Tudor Vianu).

A doua si a treia etapa a activitatii gruparii junimiste, desfasurate incepand cu 1875, inseamna consolidarea tendintelor lansate anterior, impunerea operelor de maturitate a unor scriitori ca Mihai Eminescu, Ion Creanga, Ioan Slavici si evolutia treptata a societatii catre o forma academica si stiintifica.

Prima etapa insa, ramane cea mai rodnică din perspectiva finalitatilor declarate si a efervescentei de idei.

Tudor Vianu identifica cinci trasaturi distinctive ale junimistilor, care au caracterizat pe ansamblu

aceasta ampla miscare culturala, indiferent de nuanțele pe care le-au dobandit in raport cu personalitatea fiecaruia dintre membri: spiritul filozofic, spiritul oratoric, gustul clasic si academic, ironia, spiritul critic. Dintre acestea, spiritul critic este, dupa cum aprecia Tudor Vianu, "poate cea mai de seama trasatura a intregului si in tot cazul aceea care a definit criticismul junimist drept rezerva ideologica fata de schimbarile intervenite in viata publica a poporului roman" la mijlocul secolului al XIX-lea.

Criticismul junimist se manifesta, mai intai, in domeniul limbii, prin publicarea lucrarii lui Titu Maiorescu, *Despre scrierea limbii romane* (1866). Aceasta lucrare formuleaza prima teza a concordantei intre forma si fond, referindu-se la necesitatea adoptarii alfabetului latin si a principiului fonetic in ortografie in cazul unei limbi de origine latina, cum este limba romana.

incercarea de realizare a unei antologii de poezie romaneasca pentru scolari a fost un prilej de exersare a spiritului critic, pentru ca lecturile din autori mai vechi erau urmate de dezbateri. Criticismul junimist continua, la un nivel superior, activitatea de critica literara initiata de Mihail Kogalniceanu in revista *Dacia literara*. Ceea ce se distinge in cazul gruparii junimiste este incercarea de a pune bazele teoretice ale criticii literare. De altfel, in 1867, apare revista *Convorbiri literare*, in care vor fi publicate articole de introducere in estetica pentru a se putea stabili criterii ferme de apreciere a creatiilor artistice. Este perioada in care apare studiul lui Titu Maiorescu, *O cercetare critica asupra poeziei romane de la 1867*, care contine o lucida evaluare a liricii momentului. Studiul are doua parti: Condituinea materiala a poeziei si Condituinea ideala a poeziei.

Plecand de la afirmatia ca stiinta vizeaza adevarul si poezia frumosul, Titu Maiorescu stabileste ca adevarul cuprinde numai idei, pe cand frumosul cuprinde idei manifestate in materie sensibila. Prin condituinea ideala a poeziei, Titu Maiorescu intelegea identificarea ideii cu un sentiment, ceea ce l-a condus la formularea principiului gratuitatii artei. Aceasta inseamna ca substanta poeziei este reprezentata de un sentiment si nicidecum de o idee sau de o cugetare abstracta. Acest studiu al lui Titu Maiorescu, bogat in exemple, a criticat sever retorismul abstract al poeziei romanesti a epocii, frazele greoaie, vorbaria fara sens, mania diminutivelor si a imprimat criticii junimiste o directie polemica.

in tendinta de a observa cu ochi critic societatea romana se incadreaza nu numai criticile lui Titu Maiorescu (in directie literara si culturala), ci si discursurile lui Petre Carp, vodevilurile lui Alecsandri, satirele lui Costache Negruzzi, articolele lui Mihai Eminescu si comediile lui I. L. Caragiale. Evenimentele din realitatea cotidiana care provoaca spiritul critic junimist sunt prezenta institutiilor care nu corespund mentalitatii poporului, reformele superficiale, care ating numai formele superioare de viata ale societatii romane si izoleaza clasa de sus de straturile profunde si reale ale poporului.

Desi aceste probleme sunt abordate si de alte grupari sau reviste (reprezentate de Ion C. Bratianu, Ion Ghica, Heliade Radulescu, socialistii), ceea ce diferentiaza atitudinea critica a

junimistilor este respectul adevarului. in numele acestuia poarta Titu Maiorescu luptele impotriva poeziei neinspirate, a limbii artificiale (Betia de cuvinte, Oratori, retori si limbuti), a falsei eruditii, a megalomaniei de toate tipurile. Respectul adevarului cere si deosebirea dintre modalitatile lui din diferitele domenii ale culturii.

Adevarul teoretic nu este sinonim cu adevarul artistic sau cu acela social. Asadar, spiritul critic junimist va fi discriminativ, disociind valorile, identificand domeniile si separandu-le.

Studiul lui Titu Maiorescu, in contra directiei de astazi in cultura romana (1868), lanseaza teoria "formelor fara fond", cu mare impact in epoca. Analizand cu luciditate modul in care generatia pasoptista a conceput si a infaptuit modernizarea societatii si culturii romane, prin imitarea formelor civilizatiei occidentale, fara sa se preocupe de o pregatire corespunzatoare a fondului autohton in vederea unei astfel de transformari, Titu Maiorescu identifica problemele de fond si propune solutii. Teoria exprima viziunea autorului asupra culturii romane, si are un fundament filozofic, dezvoltand trei principii: autonomia valorilor, unitatea intre cultura si societate, unitatea intre fond si forma, atat in cultura, cat si in dezvoltarea sociala.

in privinta autonomiei valorilor, criticul junimist delimiteaza, dupa modelul lui Immanuel Kant, domeniul esteticului de celelalte valori (etice, stiintifice, politice). Raportandu-se critic la cateva lucrari ale reprezentantilor scolii Ardelene, Titu Maiorescu subliniaza ideea ca acestea incalca uneori adevarul stiintific si recurg la exagerari din motive demonstrative si politice. Autorul studiului explica necesitatea aprecierii fiecarui domeniu prin criterii specifice, evitand astfel contaminarea, care are ca efect confuzia valorilor.

Unitatea intre cultura si societate este explicata ca raport necesar intre dimensiunea universala a formelor culturale (arta, stiinta etc.) si determinarea concreta a unei societati (istorie, mod de viata) care constituie "fundamentul dinauntru".

Unitatea intre fond si forma in cultura si in dezvoltarea sociala este principiul derivat din teoria evolutiei organice. Prin fond, Maiorescu intelege sistemul activitatilor materiale si sociale, dar si mentalitatile dominante si formele caracteristice ale psihologiei colective, traditiile si spiritul acestora (in ansamblul lor), asa cum se reflecta in conduita practica. Prin forma, sunt desemnate structurile institutionale, juridice si politice ale societatii, sistemul de educatie, institutiile culturale (presa, teatrul, conservatorul, filarmnica, Academia etc.), prin care se realizeaza circulatia valorilor in cadrul societatii.

in ultima parte a studiului, sunt enuntate cateva principii ("adevaruri"), care sintetizeaza observatiile criticului in ceea ce priveste evolutia culturala a societatii romane si ofera puncte de plecare pentru conceperea unui program coerent si posibil de aplicat de reformare culturala. Astfel, se sustine ideea renuntarii la indulgenta fata de mediocritati in toate domeniile, se sugereaza ca imitatiea formelor discrediteaza cultura unui popor si ca falsa cultura este mai nociva decat lipsa ei. Teoria formelor fara fond promovata de Maiorescu este o analiza critica a evolutiei societatii romane a momentului si subliniaza ideea ca imprumuturile formelor trebuie facute cu discernamant, astfel incat fondul sa fie pregatit sa le recepteze si sa le valorifice in sens creator.

in 1872, Titu Maiorescu publica studiul Directia noua in poezia si proza romana, impunand numele scriitorilor consacrați prin colaborarea cu gruparea junimista. in studiul Comediile d-lui Caragiale, se abordeaza problema moralitatii artei si se subliniaza ideea ca orice opera literara care determina inaltarea receptorului intr-o lume a ideilor pure nu poate fi considerata imorala, mai ales daca personajele sunt simboluri, reprezinta tipuri. in spiritul aceluiași respect pentru adevar, liderul spiritual al Junimii face distinctie intre realitatea artistica a operei literare si realitatea cotidiana.

Date fiind domeniile in care s-a desfasurat activitatea membrilor societatii junimiste si contributia lor semnificativa la dezvoltarea culturala a societatii romane la sfarsitul secolului al XIX-lea, se poate afirma ca aceasta grupare a creat premisele dezvoltarii unei literaturi originale si valoroase, care a mentinut un contact rodnic cu literatura universala a momentului.